

Origen – kako je njegovo poučevanje vplivalo na cerkev?

Vir: <https://wol.jw.org/sl/wol/d/r64/lp-sv/2001529>

»Največji učitelj poapostolske cerkve.« Tako je Hieronim, prevajalec latinske Biblije Vulgate, hvalil teologa iz tretjega stoletja, Origena. Toda Origena niso vsi tako močno cenili. Nekateri so nanj gledali kot na korenino zla, iz katere je pognalo krivoverstvo. Po besedah nekega pisca iz 17. stoletja so Origenovi kritiki trdili: »Njegov nauk je povečini absurden in poguben, Kačin smrtni strup, ki ga je bljuval v svet.« Pravzaprav so ga dobra štiri stoletja po njegovi smrti uradno razglasili za krivoverca.

ZAKAJ je Origen vzbujal občudovanje in sovražnost? Kako je vplival na razvoj cerkvenega nauka?

Vnet za cerkev

Origen se je rodil okrog leta 185 n. š. v egiptovskem mestu Aleksandrija. Prejemal je vsestransko izobrazbo v grški literaturi, obenem pa ga je njegov oče Leonida silil, da si je enako prizadeval pri preučevanju Svetega pisma. Ko je bil Origen star 17 let, je rimski cesar izdal odlok, s katerim je bilo zločin spremeniti svojo vero. Ker je Origenov oče postal kristjan, so ga zaprli. Origen se je poln mladostne vneme odločil, da se mu pridruži v zaporu in pri mučeništvu. Ko je to videla njegova mati, mu je skrila obleko ter tako preprečila, da bi odšel od doma. Origen je v pismu rotil očeta: »Pazi, da si ne bi premislil zaradi nas.« Leonida je ostal trden in so ga usmrtili, za sabo pa je pustil siromašno družino. Vendar je Origen že dovolj napredoval v študiju, da je lahko s poučevanjem grške literature podpiral mater in šest mlajših bratov.

Cesar je nameraval zaječiti širjenje krščanstva. Ker njegov odlok ni meril le na učence, temveč tudi na učitelje, so vsi krščanski verski poučevalci zbežali iz Aleksandrije. Ko so se nekristjani v želji za svetopisemskim poukom obrnili po pomoč k mlademu Origenu, se je ta tega dela oprijel kot naloge od Boga. Številni njegovi učenci so pretrpeli mučenje, nekateri še pred koncem svojega študija. Origen je z velikim osebnim tveganjem javno spodbujal učence, naj so bili ti pred sodnikom, v zaporu ali pred usmrčitvijo. Zgodovinar Evzebij iz četrtega stoletja poroča, da jih je Origen takrat, ko so jih vodili v smrt, »srčno pozdravil s poljubom«.

Origen si je nakopal bes mnogih nekristjanov, ki so ga krivili za spreobrnitev in smrt njihovih prijateljev. Pogosto je le za las ušel napadu drhali in nasilni smrti. Da bi se izmaknil zasledovalcem, se je bil prisiljen seliti iz kraja v kraj, vseeno pa ni popustil v poučevanju. Takšna neustrašenost in predanost sta naredila velik vtis na aleksandrijskega škofa Demetrija. Tako ga je komaj 18-letnega postavil za voditelja šole za verski pouk v Aleksandriji.

Origen je nazadnje postal priznan učenjak in ploden pisec. Po besedah nekaterih je napisal 6000 knjig, čeprav je to verjetno pretiravanje. Najbolj znan je po svoji *Heksapli*, velikanski izdaji Hebrejskih spisov v 50 delih. Origen je *Heksaplo* uredil v šest vzporednih stolpcev, v katerih je napisal: 1. hebrejsko in aramejsko besedilo, 2. grško prečrkovanje tega besedila, 3. Akvilov grški prevod, 4. Simahov grški prevod, 5. grško *Septuaginto*, ki jo je Origen popravil,

da se je točneje ujemala s hebrejskim besedilom, in 6. Teodotionov grški prevod. »Origen je upal,« je napisal biblijski učenjak John Hort, »da bo s tako sestavo besedil osvetlil pomen mnogih odlomkov, ki bi grškega bralca zbegali ali pa zavedli, če bi imel pred sabo samo Septuaginto.«

„Meriti više, nego je pisano“

Zmeda v verskem ozračju tretjega stoletja je vendarle močno vplivala na Origenov pristop k poučevanju Svetega pisma. Tako imenovano krščanstvo je bilo še v povojih, vendar se je že onesnažilo z nesvetopisemskimi verovanji in v njegovih razkropljenih cerkvah so učili različne nauke.

Nekatere od teh nesvetopisemskih nauk je sprejel tudi Origen in jih imenoval apostolsko učenje. Brez zadržkov pa je tudi razglabljal o drugih vprašanjih. Mnoge njegove učence so mučila takratna filozofska vprašanja. Origen je v trudu, da bi jim pomagal, skrbno preučil različne filozofske šole, ki so oblikovale um njegovih mladih učencev. Odločil se je, da jim bo zadovoljivo odgovoril na njihova filozofska vprašanja.

Origen je skušal uskladiti Biblijo s filozofijo, in se zato močno opiral na alegorično interpretacijo Svetega pisma. Domneval je, da ima Sveto pismo vedno kak duhovni pomen, nima pa nujno dobresednega pomena. In kot je zapisal neki strokovnjak, je to Origenu dopuščalo, da je »lahko v Bibliji razbral vsakršne nebiblijske zamisli, ki so se ujemale z njegovim teološkim sistemom, obenem pa trdil (in si to nedvomno tudi iskreno zamišljal), da je izjemno navdušen in zvest razlagalec biblijske misli.«

Vpogled v Origenovo razmišljanje nam daje eno od njegovih pisem, napisano nekemu njegovemu učencu. V njem je opozoril, da so Izraelci posodo za Jehovov tempelj naredili iz egiptovskega zlata. V tem je našel prispodobo za njegovo rabo grške filozofije pri učenju krščanstva. Napisal je: »Izraelovim otrokom so bile reči, ki so jih prinesli iz Egipta, še kako uporabne. Medtem ko jih Egipčani niso prav rabili, so jih Hebrejci pod vodstvom Božje modrosti uporabili za Božjo službo.« Origen je zato svoje učence spodbujal, naj »iz filozofije Grkov izvečejo vse, kar bi jim lahko služilo kot tema preučevanja ali pripravljanje na krščanstvo«.

Takšen prost pristop k razlaganju Biblije je zabrisal meje med krščanskimi nauki in grško filozofijo. Origen je denimo v knjigi z naslovom *Razprava o prvotnih načelih* Jezusa opisal kot »ednorodjenega Sina, ki se je rodil, vendar nima začetka«. Dodal je še: »Njegov izvor je večni in trajen. Ni postal Sin s tem, da je prejel dih življenja, z nobenim zunanjim dejanjem, temveč s samo Božjo naravo.«

Origen te zamisli ni našel v Bibliji, saj ta uči, da je Jehovov edinorojeni Sin »prvorojenec vse stvaritve« in »začetek stvarjenja Božjega«. ([Kološanom 1:15](#); [Razodetje 3:14](#)) Po izjavah verskega zgodovinarja Avgusta Neandra je Origen do pojma o »brezčasnem izvoru« prišel po »filozofski izobrazbi iz Platonove šole«. Origen je torej prekršil temeljno svetopisemsko načelo, ki se glasi: »Ne više meriti, nego je pisano.« ([1. Korinčanom 4:6](#))

Obsojen za krivoverca

Origenu je v njegovih prvih letih učiteljevanja aleksandrijska sinoda odvzela duhovništvo. To se je verjetno zgodilo zato, ker je škof Demetrij zavidal Origenu njegov vse večji sloves. Origen se je preselil v Palestino, kjer so ga še vedno brezmejno občudovali kot slavnega zagovornika krščanskega nauka, in tam dalje služboval kot duhovnik. Ko je na Vzhodu izbruhnilo »krivoverstvo«, so pravzaprav iskali njegove usluge, da bi grešeče škofo prepričal, naj se vrnejo k pravovernosti. Po njegovi smrti leta 254 n. š. je njegovo ime prišlo na še posebej slab glas. Zakaj?

Ko je nominalno krščanstvo postalo vodilna vera, je cerkev natančneje definirala to, kar je sprejela kot pravoverni nauk. Poznejše generacije teologov zato veliko Origenovih umovalnih in včasih nenatančnih filozofskih pogledov niso sprejele. Njegovi nauki so tako zanetili hude prepire v cerkvi. Ta si je prizadevala razprtije poravnati in ohraniti svojo enotnost, zato je Origena formalno obsodila krivoverstva.

Origen ni bil edini, ki se je motil. Biblija je dejansko napovedala splošno odstopanje od Kristusovega čistega učenja. To odpadništvo se je začelo bohotiti po smrti Jezusovih apostolov, ob koncu prvega stoletja. ([2. Tesaloničanom 2:6, 7](#)) Navsezadnje so se nekateri, ki so se izpovedovali za kristjane, uveljavili kot »pravoverni«, vse druge pa so razglasili za »krivoverske«. Toda to krščanstvo se je v resnici močno oddaljilo od pravega krščanstva.

,Znanost, ki se po krivem tako imenuje‘

Čeprav Origen toliko razglablja v svojih delih, le-ta vendarle vsebujejo koristne elemente. V *Heksapli* je na primer ohranil Božje ime v njegovi izvorni hebrejski obliki v štirih črkah, imenovani tetragram. To je pomemben dokaz, da so zgodnji kristjani poznali in rabili Božje osebno ime – Jehova. Kljub temu je v petem stoletju cerkveni patriarh Teofil nekoč opozoril: »Origenova dela so kakor travnik z vsakovrstnim cvetjem. Če na njem najdem kako lepo rožo, jo utrgam; če pa je kaj videti pikajoče, se tega ognem kot kake bodice.«

S tem, ko je Origen mešal biblijske nauke z grško filozofijo, je njegova teologija postala nastlana z napakami in za tako imenovano krščanstvo so bile posledice razdejalne. Čeprav so denimo večino njegovega burnega razglabljanja pozneje zavrnil, so njegovi pogledi o Kristusovem »brezčasnem izvoru« pomagali polagati temelj nebiblijski doktrini o trojici. Knjiga *The Church of the First Three Centuries* opaža: »Okusu po filozofiji [uvedel ga je Origen] ni bilo dano, da bi kmalu minil.« S kakšnim izidom? »Preprostost krščanske vere se je izrodila in v cerkev je prišlo neskončno veliko napak.«

Origen bi po drugi strani lahko upošteval opomin apostola Pavla ter se, »ogibajoč [. . .] posvetnega govorenja in nasprotij znanosti, ki se po krivem tako imenuje,« ognil tega, da prispeva k temu odpadu. S tem pa, ko je toliko svojega učenja zgradil na temelju take »znanosti«, je ,zgrešil vero‘. ([1. Timoteju 6:20, 21; Kološanom 2:8](#))

[Slika na strani 31]

Origenova Heksapla kaže, da so v Krščanskih grških spisih uporabljali Božje ime

Origen

Vir: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Origen>

Origen Adamantius

Rojstvo 185^[1] ^[2] ^[…], 184^[3] ali 185^[4] Aleksandrija^[3]

Smrt 254^{[1][2][...]}
Cezareja^[d], Tir

Državljanstvo antični Rim

Poklic teolog, klerik, pisatelj, prevajalec, filozof

Obdobje starokrščanska filozofija/pozna antika/patristika

Regija Kršćanska teologija

Šola/tradicija patristika

Glavna zanimanja krščanski platonizem, klasična logika

Pomembne ideje	apologetika, alegorična razlaga svetega pisma , reinkarnacija , ^[a] spis <i>Contra Celsum</i> , apokastaza ^[b]
Vplivi	•
Vplival na	•

Origen^[c], **Origen Adamantius**^[d] ali **Origen**

Aleksandrijski, [krščanski filozof](#), [teolog](#), [spoznavalec](#) in [cerkveni oče](#), *

okoli [185](#), [Aleksandrija](#), ([Egipt](#), [Rimsko cesarstvo](#)), † okoli [253](#) [Tir](#) ([Libanon](#), [Rimsko cesarstvo](#)).

Življenje

Med [cerkvenimi očeti](#) zavzema Origen pomembno mesto. O malokaterem antičnem avtorju se ve več kot o njem, in to po zaslugi [Evzebij Cezarejskega](#), ki je bil eden njegovih najbolj navdušenih in neomajnih občudovalcev.

Njegovo grško ime *Origenes* ([starogrško](#) Ὠριγένης) najbrž pomeni [Horusov otrok](#) ([starogrško](#) Ὅρος – *Horus*, in [starogrško](#) γένος – *rojen*).^[5]

Njegov nadevek ali priimek *Adamantius* izhaja iz grščine [starogrško](#) ἀδάμας: *adamas*, kar pomeni *Jeklenega človeka*.

Mladost in očetovo mučeništvo

Origenova družina je že bila krščanska in oče [Leonid](#) (tudi Leonida ali Leonidas) je umrl kot mučenec. Pravijo, da je vsak večer poljubil spečega sina Origena na prsi in rekel: Objemam Trojico, ki prebiva v tebi! Kakršen oče, takšen sin.

Mladi Origen je odraščal v ozračju gorečnosti in verskega zanosa. Njegova mati je morala skriti mladeničevo obleko, da bi mu preprečila, javiti se oblastem, ko je nastalo preganjanje kristjanov. Njegov prvi spis je leta 202 napisano pismo očetu v zaporu, kjer ga spodbuja k stanovitnosti. V tem preganjanju je hotel cesarski namestnik Let (Laetus) kristjane v [Egiptu](#) popolnoma zatreti. Iz vseh egiptovskih pokrajin so jih gnali v [Aleksandrijo](#), kjer so jih na tisoče mučili in umorili. Tudi Leonida so zgrabili in vrgli v ječo. Svoje življenje je bil sicer pripravljen darovati za Kristusa; skrbelo ga je pa, kaj bo z družino. Zavedal se je, da zapušča vdovo in sedem nepreskrbljenih otrok, od katerih je bil sedemnajstletni Origen najstarejši. Vedel je, da mu bo zaplenjeno premoženje in družina pahnjena v skrajno bedo. Mladi Origen je čutil očetovo skrb; zato mu je pisal v ječo, naj ne bo v skrbeh zanje in naj bo stanoviten. In res je ostal Leonid stanoviten in je vse pretrpel za Kristusa. Bil je obglavljen leta 203.^[6]

Ob očetovi smrti je država res zasegla vso družinsko posest, kar je povzročilo hudo revščino. Bogata aleksandrijska vernica se je ponudila za pomoč, toda pripadala je gnostični šoli

učitelja Pavla. Origen je odločno odklonil pomoč drugoverke. Čistost vere je bila zanj najdragocenejša dobrina. Sebe in družino je preživel najprej s poučevanjem svetnih znanosti, nato pa s pripravljanjem katehumenov na krst.

Uspešen predavatelj

Origena je kar razžiralo od želje po učenju in poučevanju, kakor tudi po [askezi](#). Njegovo goreče življenje in zgodnja dozorelost sta prepričala aleksandrijskega škofa Demetrija, da je zaupal mladeniču katehetsko šolo, kjer so se pripravljali katehumeni za krst. Mladi veroučitelj je podvojil evangelijsko gorečnost in se začasno odpovedal posvetni kulturi, prodal vse rokopise grških pisateljev, pesnikov in filozofov, do katerih se je le s težavo dokopal. Živel je kot asket. Mladi katehist je žel bleščeče uspehe; njegov talent in njegov kot oglje žareč pogled sta morala očarati strastno in navdušeno občinstvo, med katerim so se drenjale mlade Egipčanke, odišavljene z mošusom. Viri poročajo, da se je odločil za skrajno rešitev: žrtvoval je svojo moškost, da bi bil prostovoljni skopljenec (evnuh) za nebeško kraljestvo. Sledil je črki evangelija brez vsake alegorije.

Aleksandrijska šola, imenovana Didaskalej, je dosegla takšen ugled, da je bilo potrebno ločiti predavanja. Origen je zaupal začetnike Heraklu, zase pa izbral nadaljevalni tečaj. Da bi mogel odgovarjati svojim slušateljem, ki so bili navajeni filozofije, je vstopil v šolo k platonskemu filozofu [Amoniju Sakasu](#) in se odpravil na več študijskih potovanj. Mladi učitelj je šel med drugim v [Rim](#), da bi spoznal najuglednejšo Cerkev in njenega škofa. Poklicali so ga tudi v Arabijo na teološki posvet. Za nekaj časa se je naselil v Palestini, kjer ga je cezarejski škof prosil, naj bi v cerkvi predaval o Svetem pismu. V tistem času je bilo nekaj nezaslišanega, da bi kak laik pridigal v cerkvi. Njegov aleksandrijski ordinarij mu je to zameril in je mladega teologa poklical nazaj. Origen je torej v Aleksandriji nadaljeval s predavanji.

Duhovnik

Ko se je leta 230 vrnil v Cezarejo, v mesto severovzhodno od Jeruzalema - tedaj je imel 47 let - sta ga cezarejski in jeruzalemski škof posvetila v [duhovnika](#), da bi mu olajšala pridiganje. To pa je sprožilo protest v Aleksandriji: posvetiti evnuha! Tamkajšnji škof mu je takoj prepovedal opravljati duhovniško službo in ga izgnal. Origen se je tedaj dokončno nastanil v [Cezareji](#) v [Palestini](#). Tam je odprl šolo in nadaljeval s poučevanjem. Iz svoje šole je ustvaril najbolj bleščeče intelektualno in teološko središče krščanstva. Dosegel je polno zrelost svoje misli v polnosti svoje vere. Povsod so poznali tega teologa in od povsod so ga prihajali spraševati za nasvet. Istočasno se je ukvarjal z raziskovanjem in z oznanjevanjem. Vsako jutro je skupnosti razlagal [Sveto pismo](#). Preostali čas je posvečal svojim spisom.^[7]

Cesarjeva mati Julija Mameja in Origen

[Papež Urban I.](#) je vodil Cerkev v času cesarja [Aleksandra Severa](#) (222–235), ki je bil ves čas svojega vladanja pod močnim vplivom matere Julije Mameje. Ta je bila povezana z rimskim duhovnikom in pisateljem [Hipolitom](#),^[8] ter aleksandrijskim učenjakom Origenom. Cesar je po pričevanju spisa *Historia Augusta* »Judom ohranil posebne pravice, s kristjani pa je potrpel,

da so«. Origen je v tem obdobju mogel neovirano razvijati svoje znanstveno delovanje ter utrjevanje krščanskega pogleda na svet.^[8]

Origen in njegov nauk

Razlaga svetega pisma

Origen je prvi veliki katoliški ekseget (razlagalec svetega pisma) v starem veku. Razlaganje je izvajal na treh ravneh: dobesedni, duhovni in moralni. On je tudi oče krščanske alegorije. Za primer lahko vzamemo slovenski prevod take razlage: *Origen bere Pentatevh – Noetova barka*, kjer so podane vse tri razlage.^{[9][10]}

Origen sprejme papežev opozorilo

Papež Fabijan je posegel tudi v daljni Egipt, kjer je takrat slovel Origen, eden največjih genijev, pisateljev in učiteljev stare krščanske dobe. Ko je ta priznani učitelj ter iskani voditelj aleksandrijske teološke šole - razen izredno globokih misli in dobrih razlag oznanjal tudi nekaj naukov, ki niso bili v skladu s tradicionalnim učenjem Cerkve, je na odločen papežev poziv poslal v Rim pismo v opravičilo.

Ta ponižna drža tega povsod iskanega učenjaka - da podredi svoj nauk in raziskovalno delo sodbi cerkvenega vodstva oziroma papeža, je značilna za Origena. Zato on formalno nikoli ni bil heretik, četudi so zlasti v poznejših stoletjih nekatere njegove trditve bile deležne ostrih kritik in bile celo obsojene kot heretične. V tem se Origen bistveno razlikuje od drugega cerkvenega učitelja, Tertulijana, ki takih opozoril ni sprejemal in je tudi formalno pretrgal zvezo s katoliško Cerkvijo ter pristal v montanistični hereziji.

Češčenje Marije in svetnikov

Origen slavi Marijo »brezmadežno spočeto, v milosti ustvarjeno Devico, nedotaknjeno od strupenega zadaha greha, nezmožno zmote«; poveljuje tudi njeno ljubezen do Jezusa.

Ko razlaga evangelij po Mateju,^[1] v katerem angel opominja Jožefa, naj ne zapusti Marije, pravi:

»Ta devica Marija se imenuje Mati edinorojenega Sina Božjega, vredna mati vrednega sina, brezmadežna mati brezmadežnega sina. Jožef, vzemi Marijo kot nebeški zaklad, izročen ti v varstvo, sprejmi ga kot vse bogastvo božanstva, kot polnost svetosti, kot popolno pravičnost. Sprejmi in ohrani jo kot bivališče edinorojenega Sinu Božjega, kot njegovo častito svetišče, kot dar Božji, kot njo, ki je lastnica stvarnika vseh stvari, kot brezmadežno bivališče kraljevega in nebeškega ženina.«

Origenov učenec Arhelaj, mož bistrega uma, duhovit in ognjevit, je vneto in spretno zagovarjal Marijino slavo proti Maniju, začetniku manihejske herezije. Ta zagovor, ki se nam je ohranil do danes, je sklenil z besedami:

»Vse naše upanje je odvisno od rojstva preblazene Device!«^[11]

Origen nadalje piše, da skupaj s človekom, ki pravilno moli, moli ne le veliki duhovnik Jezus Kristus, ampak molijo tudi angeli in duše pobožnih, ki so se že ločile od tega sveta. Utemeljenost priporočanja svetnikom vidi Origen v medsebojni povezanosti vseh udov Cerkve, ki s smrtjo posameznega kristjana ne preneha, ampak šele doseže svojo najvišjo stopnjo.^[12]

Origen in origenizem

André Thévet: **Origen Aleksandrijski** slika v knjigi *Les Vrais Portraits Et Vies Des Hommes Illustres*

Prvi nicejski koncil in Origenovo učenje

Na tem koncilu (325) se je pokazalo, da je Origenov vpliv na krščansko misel bil dolgotrajen in da ga je bilo mogoče razlagati na različne načine. Udeleženci so imeli glede ključnega vprašanja tri bistvena stališča – eni so zagovarjali tudi stališča, ki jih je nekdam razvijal Origen, čeprav jih verjetno niso vedno prav razumeli:

- Arijanci so tajili Kristusovo božanstvo; bilo jih je okrog dvajset škofov, ki jih je vodil vplivni Evzebij iz Nikomedije, kasnejši carigrabski patriarh, in duhovnik Arij.
- Kristjani so zagovarjali Kristusovo božanstvo. Vodil jih je patriarhi Aleksander iz Aleksandrije in še posebno mladi nad diakon Atanazij iz Aleksandrije, ki sicer ni imel ne sedeža ne glasu, a se je izkazal zaradi svoje vztrajnosti, dokazovanja in gorečnosti.
- Večina pa je zavzela neko sredinsko stališče. Pomembna skupina so bili Origenovi učenci, tako imenovani *origenisti*, ki so teološko stali nekje na sredini. Obe strani sta dokaze izvajali iz Origenovega učenja. Mnogi očetje so čutili, da Arij ne uči tradicionalnega nauka, vendar niso imeli dovolj bogoslovnega znanja, da bi to znali izraziti; spet drugi so imeli zgolj negotova mnenja in so menjavali strani glede na argumente. Ker Origen že sam razlaga sveto pismo na več načinov, ga je včasih težko prav razumeti in razlagati in zato se je to dogajalo tudi na tem koncilu.

Posmrtna obsodba nekaterih Origenovih trditev

V času [Anastazija I.](#) (399-401) je nastala pisemska vojna, ki jo je začel ognjevit [Hieronim](#) glede Origena zaradi njegovega dela *De Principiis* (*Peri Archón*). Hieronim se je iz Origenovega somišljenika kar naenkrat sprevrgel v njegovega nasprotnika. V to peresno vojno so se zapletli še škofje; tudi njihova mnenja so se razhajala.

- Aleksandrijski škof [Teofil](#) je tako prepovedal branje vseh Origenovih spisov; to je bila torej prva cerkvena prepoved knjig ali „[index](#)“.
- [Janez Zlatousti](#) pa je opozoril na njihovo slovstveno vrednost in je opomnil duhovnike, naj se varujejo le nekaterih v spisih vsebovanih zmotnih nauk.
- Tega mnenja je bil tudi papež Anastazij. V okrožnici škofom je naštel Origenove zmote in jih obsodil – ni pa prepovedal branja spisov.
- Cesar Honorij je izdal celo odlok, s katerim je prepovedal Rufinovo prevajanje Origenovih del iz [grščine](#) v [latinščino](#).^[13]

[Benedikt XVI.](#) o Origenu

Papež Benedikt XVI. je večkrat govoril o Origenu kot velikem krščanskem učenjaku in teologu. Od 7. marca 2007 do 25. junija 2008 je imel nagovore pri običajnih avdiencah v sredo o [cerkvenih očetih](#). Dva od njih je namenil Origenu: 25. aprila in 2. maja 2007 je govoril o Origenovem življenju in delu.

V prvem nagovoru je poudaril, kako je Origen velik učitelj pravega razumevanja svetega pisma, v drugem pa njegov nauk o molitvi in Cerkvi.^{[14][15]}

Dela

Sveto pismo v središču

Sveto pismo je v središču njegovih spisov. To so opombe pri težjih mestih, razlage in homilije oziroma pridige. Od 574 govorov se nam jih je ohranilo 240.

Sveto pismo je zanj edina Knjiga. Stil tega moža, ki ne piše, ampak narekuje, je preprost. Ni govornik kot [Avguštin](#), ni pesnik kot [Gregor Nazianški](#). Govori v vsej zaupljivosti, kakor je to počel v tem stoletju [Romano Guardini](#). [Urs von Balthasar](#) piše o njem: »[Aleksandriječev](#) glas je podoben suhemu in žgočemu puščavskemu vetru, ki včasih piha po Nilovi delti; nosi ga strast, v kateri ni nič romantičnega, čisti piš, ognjeni piš. Ne blesti, ampak gori.« Ta človek Knjige, Biblije, ve, da je samo božji služabnik in da je njegova dolžnost, pripraviti srečanje dveh sobesednikov: božje Besede in Cerkve oziroma vernika. Zadosti mu je, če odpre poti, kakor jih je v puščavi Janez. Pripelje k [Učitelju](#), potem pa se obzirno umakne. Poslušalci ga zalotijo, kako na skrivaj moli. Origen odpira Sveto pismo, da bi v njem srečal Božjo navzočnost. Ne more si zamisliti, da bi se eno samo ustvarjeno bitje pogubilo.

Spisi

Njegovi spisi so izredno številni. [Evzebij](#) in [Hieronim](#) poročata o 2000 delih, ki so deloma izgubljena. Origen ni pisal, ampak je narekoval, kakor je bilo to tedaj v navadi. Tako je delal tudi veliki rimski govornik [Cicero](#). Ambrozij, bivši gnostik, ki ga je Origen privedel k pravi veri, silno bogat mecen, mu je dal na razpolago skupino sedmih brzopiscev - stenografov bi rekli danes - ki so se po urah menjavali in pisali po njegovem nareku. Nič manj ni bilo prepisovalcev in deklet, ki so bila vešča lepopisja in so pisala čistopis za javnost. Stenografi so v naglici zabeležili tudi pridige in homilije.

Tega, kar se nam je ohranilo, je toliko, da tukaj ne moremo vsega naštet. Omenimo samo najvažnejše spise:

- [Hexapla](#) (*Heksapla*, [grško](#): *Εξαπλά*, Šesterno [sveto pismo](#)), kjer so bili poleg originalnega besedila s hebrejskimi in z grškimi črkami zapisani v stolpcih še štirje grški prevodi: *Aquila*, *Symachus*, *Theodotion* ter *Septuaginta*. Origen je v tem delu zasnoval razlago [stare zaveze](#). Podal je tudi skrajšano izdajo *Tetrapla* (*Četverno sveto pismo*).
- *Proti Celzu* ([latinsko](#): *Contra Celsum*, [grško](#): *Κατά Κέλσου*); v tej razpravi zavrača grškega filozofa Celza in brani krščanstvo.
- *O izvirih* ([latinsko](#): *De principiis*, [grško](#): *Περί των Πρώτων Αρχών*) - ta razprava je mladostno delo, prva teološka suma v zgodovini. V njej predlaga kot predpostavko trditev o [apokatastazi](#), končnem odrešenju vsega stvarstva, ki je povzročila že ob izidu hudo kritiko; po treh stoletjih pa so ga zaradi nje obsodili.
- *O molitvi ter Spodbuda k mučeništvu* ([grško](#): *Περί Προσευχής, Περί Μαρτυρίου*) sta spodbudi k doslednemu krščanskemu življenju vse do mučenišтва.

Navedek

Hočem biti sin [Cerkve](#); nočem biti znan kot ustanovitelj neke krive vere, ampak hočem nositi lepo [Kristusovo](#) ime. Hočem nositi to ime, ki ga slavi vsa zemlja. To je moja želja. Naj mi moj duh in moja dela dajo pravico, biti in imenovati se [kristjan](#). (*Homilija o Lukovem evangeliju 16*) ^[16]

Mučeništvo in smrt

Med preganjanjem pod cesarjem [Decijem](#) so Origena prijeli in prestal je strašna mučenja; izpolnjevale so se sanje njegovega življenja: svojo vero lahko izpoveduje tudi v mučeništvu. Samo za kratek čas je preživel to preizkušnjo. Izčrpan in bolan je umrl od posledic krutega mučenja kmalu zatem leta 253 v [Tiru](#) v današnjem [Libanonu](#). Ker je pogumno pretrpel mučeništvu, nosi častni naslov *spoznavalec*.

Spominski dan

27. april v [evangeličanskem imenskem koledarju](#).

Ocene

- Origen je bil največji učenjak in najplodovitejši pisec zgodnje Cerkve. Ni bil le globokoumen mislec, ampak tudi globoko duhoven in Cerkvi zvest mož.^[17]
- Origen je eden najsilnejših genijev ne le v Cerkvi, temveč tudi v vsej človeški zgodovini. V krščanski antiki lahko z njim primerjamo samo [Avgušтина](#): vendar je ta bolj patetičen, manj strog, bolj liričen in manj univerzalen kot aleksandrijski učitelj. Pri Origenu se genij nikoli ne kaže v bliskovitosti besede, ampak v razvnetosti misli. Zaradi bogastva njegovih darov in zaradi raznolikosti njegovega sloga se mu težje približamo. Origen se nam razkriva postopoma, daje se nam po malem, končno nas vse prepoji, kakor dišava. Bralec prestopa vedno nova vrata. Njegova utrdba nam pripravlja vedno nova odkritja.
- Po mnenju nekaterih patrologov so skoplenje podtaknili Origenu brez vsakršne osnove njegovi nasprotniki zgolj z namenom, da bi mu vzeli ugled in pravico do duhovništva.^[18]
- [Don Bosko](#) zastopa v svoji *Cerkveni zgodovini* že v prvi polovici 19. stoletja Origenu naklonjeno stališče:

Ali nam lahko kaj poveste o Origenu in [Tertulijanu](#)? - Ta dva slavna pisatelja, ki sta iz antične dobe najdragocenejša ne le po moči zgovornosti, ampak tudi po ostrini in jasnosti mišljenja, sta sčasoma zapadla v zmoto; vendar za Origena nekateri sklepajo, da so mu bile zmote, ki se nahajajo v njegovih knjigah, podtaknjene. To potrjuje tudi njegova odločnost, ki jo je kazal do konca življenja, da hoče umreti v naročju svete Cerkve.^[19]

- Slovenski teolog [M. Špelič](#) ocenjuje Origena takole:

TISTEMU, ki zna odkriti Origena, je nerazumljivo; kako umazan se mu zdi proces, ki so mu ga pripravili, kako nehvaležen odnos tistih, ki so ga razgalili pred samo sodbo in ki bi bili brez njega sami goli! [Hieronim](#) mu dolguje vse. Edino sodba moža, ki je zastavil mnogo truda, da bi povrnil aleksandrijskemu učitelju njegovo pravo mesto, edino sodba [Ursa von Balthasarja](#), je videti nepristranska. Lahko je zapisal ugotovitev in ta sodba povzema vse: V Cerkvi ni človeka, ki bi bil ostal nevidno povsod prisoten, razen Origena.

Če je njegova duša podobna ognjenim vetrovom, ki vejejo iz puščave nad [Nilovo](#) delto, pa njegov nauk in njegovo branje Svetega pisma dasta misliti na morje, na [Sredozemlje](#), kamor se izlivajo vode veletoka: obliva obale vzhoda in zahoda, in mi vsi, ljudje z obale, dihamo globlje, vidimo dlje, ker je tu morje.

^[20]

- Po nekaterih virih je umrl v Cezareji ali njeni okolici.